

Sygn. akt I C 937/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący: sędzia Donata Nowocień - Pluta

Protokolant: Anna Ogrodnik

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2024 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa M. D.

przeciwko A. K.

o zapłatę kwoty 91.374 zł

I. zasądza od pozwanej A. K. na rzecz powódki M. D. kwotę 46.978,75 zł (słownie: czterdzieści sześć tysięcy dziewięćset siedemdziesiąt osiem 75/100 zł) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 września 2022r. do dnia zapłaty;

II. umarza postępowanie w dalszej części;

III. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3.713,53 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu.

IV. nakazuje powódce, aby uiściła na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Świdnicy kwotę 322,20 zł tytułem wynagrodzenia biegłego wyłożonego tymczasowo przez Skarb Państwa;

V. nakazuje pozwanej, aby uiściła na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Świdnicy kwotę 335,30 zł tytułem wynagrodzenia biegłego wyłożonego tymczasowo przez Skarb Państwa.

Sygn. akt I C 937/22

UZASADNIENIE

Powódka M. D. wniosła przeciwko pozwanej A. K. powództwo o zapłatę kwoty 22.937 zł tytułem zachowku po K. D., zmarłej dnia (...) r. i 68.437 zł tytułem zachowku po S. D., zmarłym dnia (...) r. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty i zasądzenie kosztów procesu.

Powódka uzasadniła, że jest spadkobierczynią ustawową po zmarłych dziadkach, przy czym na mocy testamentów spadkodawców do dziedziczenia powołana została pozwana.

Do spadków wchodzi prawo własności nieruchomości, położonej w K. przy ulicy (...) o wartości 346.000 zł oraz złota biżuteria o wartości 1.500 zł.

Powódka ostatecznie częściowo cofnęła powództwo ponad kwotę 46.978, 75 zł i wniosła o nieobciążanie jej kosztami w zakresie cofniętego powództwa oraz wniosła o zasądzenie kwoty 17.083 zł tytułem zachowku po K. D. i 29.895, 75 zł tytułem zachowku po S. D.. W skład spadków zaliczyła prawo własności nieruchomości.

Powódka uzasadniła, że spadek po zmarłej babci stron z mocy ustawy dziedziczyłyby strony i S. D. po 1/3 części, a po zmarłym dziadku stron dziedziczyłyby strony po 1/2 części. W skład masy spadkowej po K. D. wchodzi udział w 1/2 części w nieruchomości, oszacowanej przez biegłego na kwotę 205.000 zł, czyli 102.500 zł, zaś w skład masy spadkowej po S. D. wchodzi udział w 1/2 części w nieruchomości w wysokości 102.500 zł oraz 1/6 część udziału w spadku po K. D. w wysokości 17.083 zł. Zachówek należny powódce po babci wynosi 1/6 część udziału w spadku, czyli 17.083 zł, zaś po dziadku 1/4 z łącznej masy spadkowej, czyli 29.895, 75 zł.

W odpowiedzi na pozew, pozwana wniosła o jego oddalenie w całości i zasądzenie kosztów procesu.

Pozwana przyznała, że w skład spadków po zmarłych dziadkach wchodzi nieruchomość, położona w K. przy ulicy (...) oraz złota biżuteria o wartości 1.500 zł. W ocenie pozwanej wartość nieruchomości wynosi jednak 216.000 zł. Pozwana zarzuciła dodatkowo, że należny powódce zachówek został zaspokojony przez dokonane na jej rzecz przez spadkodawców darowizn i wskazała, że dziadkowie przekazali jej w testamencie spadki z wdzięczności za sprawowanie opieki nad ojcem stron, a synem spadkodawców, J. D. (1). Powódka miała pretensje do dziadków w związku ze sporządzanymi testamentami, sporadycznie się z nimi kontaktowała, w przeciwieństwie do pozwanej. Spadkodawcy darowali powódce 20.000 zł oraz złoty wisiołek o wartości 30.000 zł.

Powódka w kolejnym piśmie procesowym wskazała, że nie otrzymała od dziadków darowizny w kwocie 20.000 zł, zaś wartość wisiołka wynosi maksymalnie 800 zł. Pozostawała ona też zawsze z dziadkami w dobrych relacjach.

Pozwana wniosła ewentualnie o odroczenie terminu zapłaty na okres sześciu miesięcy z uwagi na jej trudną sytuację materialną.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Strony są córkami J. D. (1) i D. D.. J. D. (2), syn spadkodawców, zmarł dnia (...). Spadki po K. D., zmarłej (...) r. i S. D., zmarłym dnia (...) r. na podstawie testamentów notarialnych z dnia 9 października 2006 r. nabyła pozwana A. K. w całości.

Dowód:

Odpis skrócony aktu urodzenia k. 6,

Odpis skrócony aktu zgonu k. 7,

Postanowienie SR w(...) k. 8.

Dziadkowie stron mieszkali w K., a strony wraz z rodzicami w G.. Powódka od 2002 r. przebywa we W., a pozwana od 2007 r. mieszka w (...). Strony odwiedzały dziadków, gdy przyjeżdżały do Polski. Spadkodawcy obdarowywali wnuczki i ich dzieci kwotami pieniężnymi podczas odwiedzin w wysokości 1.000 – 1.500 zł. Dziadkowie stron do 2018 r. zaczęli potrzebować pomocy w codziennym życiu. Świadek W. B. w porozumieniu ze świadkiem D. D. i pozwaną, robiła im zakupy, pomagała K. D. w myciu i przebieraniu S. D., który od połowy 2019 r. był osobą leżącą. Do spadkobierców przyjeżdżała synowa, świadek D. D., a trzy razy w roku pozwana, powódka pracowała w tym czasie we W. w szpitalu na oddziale covidowym. Pozwana pozostawała z dziadkami w stałym kontakcie telefonicznym. Podczas pogrzebu spadkodawczyni doszło do konfliktu pomiędzy powódką, a pozwaną i świadkiem D. D.. Pozwana rozporządziła pieniędzmi, które pozostawili dziadkowie w wysokości 15.000 zł. Pozwana przekazała 2.000 zł powódce, reszta została przekazana świadkowi D. D., opłacono z niej wydatki związane z pogrzebem, stypą (4.000 zł) i przeznaczono na utrzymanie spadkodawcy. Zasilek pogrzebowy wyniósł 4.000 zł. Powódka miała pretensję, że kwoty tej nie podzielono po równo. Po śmierci spadkodawczyni, spadkodawca początkowo zamieszkał w K. u D. D., która się nim opiekowała do

końca lipca 2020 r., kiedy to spadkodawca został przeniesiony do specjalistycznej placówki. Spadkodawca otrzymywał świadczenie emerytalne w wysokości około 1.000 zł. Świadek D. D. pod koniec 2019 r. przeszła operację wszczęcia bypassów. Pozwana otrzymała 4.000 zł z ubezpieczenia dziadków.

Dowód:

Zeznania świadka W. B. k. 103 – 104,

Zeznania świadka D. D. k. 105 – 109, 113 – 117,

Zeznania powódki M. D. k. 261,

Zeznania pozwanej A. K. k. 261.

Dziadkowie stron byli współwłaścicielami nieruchomości, położonej w K. przy ulicy (...). Wartość lokalu według stanu na dzień (...) r. (śmierci spadkodawcy), a cen aktualnych wynosi 205.000 zł.

Dowód:

Opinia biegłego k. 125 – 123, 182 – 185, 216 - 220.

Sąd ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy w postaci dokumentów, zeznań świadków i stron oraz opinii biegłego, które to dowody wzajemnie się uzupełniały. Sąd pominął dowód z zeznań świadka D. K. z uwagi na jego cofnięcie.

Sąd nie dał wiary twierdzeniom pozwanej, że powódka nie interesowała się losem ojca, czy dziadków. Powódka przebywała za granicą, gdy przyjeżdżała do Polski to odwiedzała rodziców i dziadków, pozostawała też z nimi w kontakcie telefonicznym. Dopiero w związku z konfliktem pomiędzy nią, a pozwaną i ich matką i brakiem możliwości bezpośredniego kontaktowania się z leżącym dziadkiem doszło do ustania bezpośrednich kontaktów. Sąd uznał także, że pozwana nie wykazała, aby powódka otrzymała od dziadków darowiznę w wysokości 20.000 zł. Obie wnuczki otrzymywały od dziadków podobne kwoty pieniężne, jak również drobną biżuterię, nie znalazł również potwierdzenia zarzut pozwanej o otrzymaniu przez powódkę biżuterii w wysokości 15.000 zł, zresztą dziadkowie stron nie byli osobami mającymi, trudno więc uznać, że dysponowali biżuterią o wskazanej wartości.

Sąd zważył:

powództwo podlega uwzględnieniu w części, a w części umorzeniu.

W systemie polskiego prawa spadkowego istnieje zasada ochrony praw najbliższej rodziny zmarłego, którą wyraża między innymi instytucja zachowku. Na mocy art. 991§ kc zstępny, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachowek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (art. 991§2 kc).

Żaden z przepisów w tytule IV księgi czwartej kodeksu cywilnego nie przewiduje możliwości obniżenia wierzytelności z tytułu zachowku, czy też wyłączenia prawa jej dochodzenia. Pozwana zarzuciła, że żądanie do zachowku przez powódkę jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, ponieważ powódka nie utrzymywała kontaktu ze spadkodawcami, w przeciwieństwie do pozwanej, która pozostawała z nimi w stałym kontakcie.

Przepis art. 5 kc stanowi, że nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego, takie działanie lub zaniechanie

uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. W doktrynie i orzecznictwie konsekwentnie wskazuje się, iż zakres zastosowania przepisu art. 5 kc, powinien być jednak stosunkowo wąski, bowiem ocena sądu, czy żądanie zapłaty sumy odpowiadającej wysokości zachowku stanowi nadużycie prawa podmiotowego, nie powinna pomijać, że prawa osoby uprawnionej do zachowku wynikają z ustawy i służą urzeczywistnieniu obowiązków moralnych, jakie spadkodawca ma wobec swoich najbliższych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004r., (...), PiP 2006, z.6, s.111). Względy te nakazują szczególną ostrożność przy podejmowaniu oceny o nadużyciu prawa żądania zapłaty sumy pieniężnej odpowiadającej wysokości zachowku, która nie może opierać się jedynie na ogólnym odwołaniu się do klauzuli generalnej zasad współżycia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 31 marca 2011r., (...), OSAB 2011, z.1, poz.21). Zatem pozbawienie zachowku, czy obniżenie jego wysokości może mieć miejsce w przypadkach zupełnie wyjątkowych. W doktrynie wskazuje się, że już samo pozbawienie uprawnionego do zachowku korzyści ze spadku w drodze dziedziczenia jest dla niego okolicznością krzywdzącą i dolegliwą, a stanu tego nie powinno jeszcze pogłębiać ograniczenie możliwości realizacji roszczeń z tytułu zachowku.

W ocenie Sądu, ustalony stan faktyczny nie pozwala na przyjęcie, że zachowanie powódki wobec spadkobierców było niegodne, czy niewłaściwe na tyle, aby żądanie przez nią zachowku należało uznać za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Zauważyć należy, że obie strony mieszkają za granicą, już z tej przyczyny nie były w stanie świadczyć dziadkom osobistej pomocy. To świadek D. D. w największym stopniu pomagała spadkodawcom, w szczególności po śmierci spadkodawczyni, kiedy zamieszkał u niej wymagający stałej opieki S. D.. Zauważyć też należy, że powódce zależało na uzyskiwaniu informacji o sytuacji dziadków, gdy był możliwy kontakt telefoniczny z nimi to z niego korzystała, następnie wobec konfliktu z siostrą i matką oraz chorobą dziadka, kontakty telefoniczne z nim ustały.

Spadek po zmarłej K. D. z mocy ustawy dziedziczyłyby strony i S. D. po 1/3 części, a po zmarłym S. D. dziedziczyłyby strony po 1/2 części.

W skład masy spadkowej po K. D. wchodzi udział w 1/2 części w nieruchomości, oszacowanej przez biegłego na kwotę 205.000 zł, czyli 102.500 zł, zaś w skład masy spadkowej po S. D. wchodzi udział w 1/2 części w nieruchomości w wysokości 102.500 zł oraz 1/6 część udziału w spadku po K. D. w wysokości 17.083 zł. Zachowek należny powódce po zmarłej babci wynosi 1/6 część udziału w spadku, czyli 17.083 zł, zaś po dziadku 1/4 z łącznej masy spadkowej, czyli 29.895, 75 zł.

Sąd uznał, że pozwana nie wykazała, aby powódka otrzymała od dziadków kwotę 20.000 zł, czy biżuterię o wartości 15.000 zł, wobec czego należny zachowek nie został pomniejszony o wskazane kwoty. Ostatecznie zaś powódka zrezygnowała z dochodzenia 1.500 zł, jako wartości darowanej pozwanej biżuterii.

Na mocy art. 481§1 kc Sąd zasądził od tej pozwanej na rzecz powódki odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 1 września 2022 r. do następnego po dniu doręczenia pozwu, od wtedy pozwana pozostawała w opóźnieniu w świadczeniu należnej kwoty.

Sąd nie znalazł podstaw do odroczenia terminu zapłaty na okres sześciu miesięcy z uwagi na trudną sytuację materialną pozwanej. Przepis art. 320 kpc przewiduje, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub opróżnienie pomieszczenia wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia świadczenia. Przede wszystkim zauważyć należy, że przepis przewiduje odroczenie spełniania świadczenia wyłącznie przy wydaniu nieruchomości lub opróżnieniu pomieszczenia, ponadto sytuacja materialna i osobista pozwanej nie jest tak szczególnie ciężka, aby uzasadnione było wprowadzenie korekty w zakresie należnego powódce świadczenia.

Sąd na podstawie art. 355 kpc umorzył postępowanie w dalszej części, wobec jego cofnięcia. W tym zakresie Sąd uznał powódkę za przegrywającą sprawę, ponieważ cofnięcie powództwa w części wiązało się z błędnie określonym żądaniem w pozwie.

Zgodnie z przepisem art. 100 kpc wobec częściowego uwzględnienia żądań powódki, Sąd rozdzielił koszty stosunkowo pomiędzy nimi. Powódka wygrała sprawę w 51%, poniosła koszty opłaty w kwocie 4.569 zł, zaliczki na poczet wynagrodzenia biegłego w wysokości 2.500 zł, wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika w kwocie 5.400 zł i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa – 17 zł, łącznie 12.486 zł. Koszty pozwanej to wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w kwocie 5.400 zł wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł. Powódce należy się zwrot 51% poniesionych kosztów, czyli 6.367, 86 zł, a pozwanej zwrot 49% poniesionych kosztów, wynoszący 2.654, 33 zł. Po odjęciu kwoty niższej od wyższej, Sąd orzekł, jak w punkcie III wyroku.

Sąd nakazał uiścić powódce na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Świdnicy kwotę 322, 20 zł tytułem kosztów wynagrodzenia biegłego poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa (łącznie 657, 50 zł), odpowiednio do wysokości przegranej sprawy.

Sąd nakazał też uiścić pozwanej na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Świdnicy kwotę 335, 30 zł tytułem kosztów wynagrodzenia biegłego poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa.